

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง "สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ข้างอุตสาหกรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล" ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตร

- 1.1 โครงสร้างหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
- 1.2 หลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
- 1.3 หลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ข้างอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
- 1.4 หลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ข้างอุตสาหกรรม สถาบันส่งเสริมการสอน
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2. การเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ข้างอุตสาหกรรม

- 2.1 ด้านเนื้อหาวิชา
- 2.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน
- 2.4 ด้านการวัดและประเมินผล

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรโครงสร้างหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

โครงสร้างหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
พุทธศักราช 2532 มีดังต่อไปนี้ (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กระทรวงศึกษาธิการ 2532:1)

1. วิชาพื้นฐาน	ไม่น้อยกว่า	17	หน่วยกิต
1.1 วิชาสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์	ไม่น้อยกว่า	6	หน่วยกิต
1.2 วิชาภาษาศาสตร์	ไม่น้อยกว่า	6	หน่วยกิต
1.3 วิชาวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์	ไม่น้อยกว่า	3	หน่วยกิต
1.4 วิชาพลศึกษาหรือนันทนาการหรือกิจกรรม	ไม่น้อยกว่า	2	หน่วยกิต
2. วิชาชีพ			
2.1 วิชาชีพพื้นฐานและวิชาชีพเฉพาะสาขา	ไม่น้อยกว่า	39	หน่วยกิต
2.2 วิชาชีพเลือก	ไม่น้อยกว่า	15	หน่วยกิต
3. วิชาเลือกเสรี	ไม่น้อยกว่า	3	หน่วยกิต

ต่อมาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรดังกล่าวของสถาบันฯ
อีกครั้งหนึ่งเมื่อปีพุทธศักราช 2534 โดยได้เพิ่มหน่วยกิตของวิชาวิทยาศาสตร์และวิชาเลือกเสรี
จากเดิมวิชาละไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต เป็นวิชาละไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต ซึ่งมีโครงสร้างดังนี้

โครงสร้างหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
พุทธศักราช 2534 (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กระทรวงศึกษาธิการ 2534:1)

1. วิชาพื้นฐาน	ไม่น้อยกว่า	20	หน่วยกิต
1.1 วิชาสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์	ไม่น้อยกว่า	6	หน่วยกิต
1.2 วิชาภาษาศาสตร์	ไม่น้อยกว่า	6	หน่วยกิต
1.3 วิชาวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์	ไม่น้อยกว่า	6	หน่วยกิต
1.4 วิชาพลศึกษาหรือนันทนาการหรือกิจกรรม	ไม่น้อยกว่า	2	หน่วยกิต
2. วิชาชีพ			
2.1 วิชาชีพพื้นฐานและวิชาชีพเฉพาะสาขา	ไม่น้อยกว่า	39	หน่วยกิต
2.2 วิชาชีพเลือก	ไม่น้อยกว่า	15	หน่วยกิต
3. วิชาเลือกเสรี	ไม่น้อยกว่า	6	หน่วยกิต

หลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป สำหรับระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มุ่งที่จะพัฒนาบุคคลให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ตามแนวปรัชญาของวิชาพื้นฐานทั่วไป ดังนั้นสถาบันจึงวางโครงสร้างหลักสูตรให้ต่อเนื่องรับกับ วิชาพื้นฐานทั่วไประดับปริญญาตรีคือ ต้องเรียนวิชานี้ไม่ต่ำกว่า 17 หน่วยกิต สามารถเลือกเรียน ได้ตามความเหมาะสมและความต้องการของแต่ละวิชาชีพ ประกอบด้วยสาขาวิชาดังต่อไปนี้ (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กระทรวงศึกษาธิการ 2528:5)

1. สาขาวิชาสังคมศาสตร์
2. สาขาวิชามนุษยศาสตร์
3. สาขาวิชาภาษาศาสตร์
4. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์
5. สาขาวิชาคณิตศาสตร์
6. สาขาวิชากิจกรรม พลศึกษาและนันทนาการ

ความมุ่งหมายของวิชาวิทยาศาสตร์ ตามโครงสร้างหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป เพื่อให้บัณฑิตที่จบการศึกษาจากทุกคณะวิชาซึ่งมีความรู้ ความสามารถและ/หรือ ทักษะคติทางวิทยาศาสตร์ สถาบันจึงกำหนดความมุ่งหมายของวิชาวิทยาศาสตร์ไว้ดังนี้ (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กระทรวงศึกษาธิการ 2528:35)

1. เพื่อเสริมสร้างทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ อันประกอบด้วยการปฏิบัติงานโดย การวางแผนอย่างมีระบบ ความรอบรู้ทันต่อเหตุการณ์ ความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และสามารถนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาเสริมสร้างมาตรฐานและคุณภาพของชีวิต
2. เพื่อวางพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์แขนงต่างๆ ให้สอดคล้องกับวิชาชีพและ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ทางวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แสวงหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ อันจะนำมาซึ่งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งสามารถจะนำไปช่วยแก้ไข ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในสังคมปัจจุบัน

หลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงตามโครงสร้างหลักสูตร
วิชาพื้นฐานทั่วไป

หลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของสถาบันฯ
แบ่งเป็น 5 หมวดวิชา มีจำนวนรายวิชา 12 รายวิชาดังนี้

(สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กระทรวงศึกษาธิการ 2528:36)

1. หมวดวิชาวิทยาศาสตร์เพื่อการดำรงชีวิต ประกอบด้วย 1 รายวิชา
  - 1.1 พว. 0171 มนุษย์กับวิทยาศาสตร์ชีวภาพ (กลุ่มศิลปกรรม)
2. หมวดวิชาเคมี ประกอบด้วย 3 รายวิชา
  - 2.1 พว. 1161 อนินทรีย์เคมี 1 (กลุ่มคหกรรมศาสตร์)
  - 2.2 พว. 1131 อนินทรีย์เคมี 2 (กลุ่มเกษตรกรรม)
  - 2.3 พว. 1141 เคมีประยุกต์ 1 (กลุ่มช่างอุตสาหกรรม)
3. หมวดวิชาชีววิทยา ประกอบด้วย 2 รายวิชา
  - 3.1 พว. 2131 พฤกษศาสตร์ (กลุ่มเกษตรกรรม)
  - 3.2 พว. 2132 สัตววิทยา (กลุ่มเกษตรกรรม)
4. หมวดวิชาฟิสิกส์ ประกอบด้วย 4 รายวิชา
  - 4.1 พว. 3141 กลศาสตร์ประยุกต์ (กลุ่มช่างอุตสาหกรรม)
  - 4.2 พว. 3143 ไฟฟ้าประยุกต์ (กลุ่มช่างอุตสาหกรรม)
  - 4.3 พว. 3144 ฟิสิกส์ประยุกต์ 1 (กลุ่มช่างอุตสาหกรรม)
  - 4.4 พว. 3145 ฟิสิกส์ประยุกต์ 2 (กลุ่มช่างอุตสาหกรรม)
5. หมวดวิชาเคมี-ฟิสิกส์ ประกอบด้วย 2 รายวิชา
  - 5.1 พว. 4141 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 1 (กลุ่มช่างอุตสาหกรรม)
  - 5.2 พว. 4142 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 2 (กลุ่มช่างอุตสาหกรรม)

หลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ช่างอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ในปีพศักราช 2527 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยคณะศิลปศาสตร์ได้จัดสัมมนาหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ช่างอุตสาหกรรม โดยวางโครงสร้างเป็น 7 รายวิชา แต่ละรายวิชาจะมีจำนวนรายหน่วยวิชา 6-10 หน่วย มีบางรายหน่วยวิชาที่ใช้ร่วมกัน ตอนเริ่มต้นได้กำหนดรายหน่วยวิชาไว้ทั้งหมด 34 รายหน่วยวิชา เมื่อแบ่งกันไปจัดทำแต่ละหน่วยแล้ว หลังจากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงทั้งหลักสูตรพบว่าได้เพียง 32 รายหน่วยวิชา มีรายหน่วยวิชาที่ขาดหายไปคือหน่วยที่ 10 และหน่วยที่ 25

รายหน่วยวิชาต่างๆในหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ช่างอุตสาหกรรมมีดังต่อไปนี้

(สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กระทรวงศึกษาธิการ 2532:1-2)

1. ตัวเลขนัยสำคัญและการวัด	18. เสียงและการประยุกต์
2. ระบบของแรงและการสมดุล	19. แรงไฟฟ้า
3. ความเสียดทาน	20. ไฟฟ้ากระแสตรงและกฎของโอห์ม
4. จุดศูนย์กลางและเซนทรอยด์	21. ไฟฟ้ากระแสสลับ
5. การเคลื่อนที่เชิงเส้น เชิงมุม ซิมเปิลฮาร์โมนิก	22. แม่เหล็กไฟฟ้า
6. การเคลื่อนที่และกฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน	23. คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า
7. การเคลื่อนที่ของวัตถุเกร็ง	24. อิเล็กทรอนิกส์เบื้องต้น
8. งาน กำลัง และพลังงาน	25. -
9. สถิติศาสตร์ และพลศาสตร์ของของไหล	26. อะตอมและกัมมันตรังสี
10. -	27. พันธะเคมีและสารเคมี
11. อุณหภูมิจและการวัด	28. ปฏิกิริยารีดอกซ์ นอนรีดอกซ์ และการดุลสมการเคมี
12. พลังงานความร้อนและการเปลี่ยนสภาวะ	29. สารละลาย
13. การถ่ายเทความร้อน	30. ไฟฟ้าเคมี
14. ทฤษฎีจลน์ของก๊าซและเทอร์โมไดนามิกส์	31. สารประกอบไฮโดรคาร์บอนและเชื้อเพลิง
15. คลื่น	32. พลาสติกและยาง
16. คุณสมบัติและปรากฏการณ์ของแสง	33. สีทาและน้ำมันชักเงา
17. การส่องสว่างและแสงสี	34. น้ำ การควบคุมและการกำจัดน้ำเสีย

โดยที่ใน 7 รายวิชานั้น แต่ละรายวิชามีรายหน่วยวิชาที่ใช้และจำนวนหน่วย
 ดังที่จะแสดงในตารางต่อไปนี้ (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กระทรวงศึกษาธิการ 2532:11)

ตารางที่ 1 สรุปวิชาวิทยาศาสตร์ช่างอุตสาหกรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

ลำดับที่	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยที่ใช้	รวมจำนวนหน่วย
1	พว. 3141	กลศาสตร์ประยุกต์ (Applied Mechanics)	1-9	9 หน่วย
2	พว. 3144	ฟิสิกส์ประยุกต์ 1 (Applied Physics 1)	11-18	8 หน่วย
3	พว. 3143	ไฟฟ้าประยุกต์ (Applied Electricity)	19-24	6 หน่วย
4	พว. 1141	เคมีประยุกต์ 1 (Applied Chemistry 1)	26-28,30-34	8 หน่วย
5	พว. 3145	ฟิสิกส์ประยุกต์ 2 (Applied Physics 2)	1-3,6,8-9, 12-13,17-18	10 หน่วย
6	พว. 4141	วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 1 (Applied Science 1)	16-18,26-30	8 หน่วย
7	พว. 4142	วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 2 (Applied Science 2)	19-23,26-28, 30-31	10 หน่วย

หลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ช่างอุตสาหกรรม แต่ละรายวิชามีสาขาวิชาช่างที่เรียนแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของพื้นฐานที่จะนำไปใช้ในแต่ละสาขาวิชาช่าง และวิทยาเขตต่างๆก็เปิดสอนสาขาวิชาช่างแตกต่างกันออกไป โดยสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้
(สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล กระทรวงศึกษาธิการ 2532:10)

ตารางที่ 2 สาขาวิชาช่างที่เรียนและวิทยาเขตที่เปิดสอน ตามหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ช่างอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ลำดับที่	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	สาขาวิชาช่างที่เรียน	วิทยาเขตที่เปิดสอน
1	พว. 3141	กลศาสตร์ประยุกต์	เทคนิคอุตสาหกรรม	1,7
			ช่างกลโรงงาน	1,4,5,6,7,8,9
			ช่างโลหะ	1,2,4,5,6,7,8,9
			ช่างเคภัณฑ์	1,5,7
2	พว. 3144	ฟิสิกส์ประยุกต์ 1	เทคโนโลยีขนส่ง	1
			ช่างไฟฟ้ากำลัง	1,2,7,8,9
			ช่างอิเล็กทรอนิกส์	1,2,4,5,6,7,8,9
3	พว. 3143	ไฟฟ้าประยุกต์	เคมีอุตสาหกรรม	1
			เคมีปฏิบัติการ	1
			เคมีสิ่งทอ	1
4	พว. 1141	เคมีประยุกต์ 1	โลหะวิทยา	1
			ช่างยนต์	1,2,4,6,7,8,9
5	พว. 3145	ฟิสิกส์ประยุกต์ 2	ช่างก่อสร้าง	1,3,4,5,6,7,8,9
			ช่างสำรวจ	1,7,8,9
			ช่างพิมพ์	1,7
			เทคโนโลยีสิ่งทอ	1
6	พว. 4141	วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 1	ช่างภาพ	1
7	พว. 4142	วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 2	ช่างพิมพ์	1,7

<u>หมายเหตุ</u>	วิทยาเขต 1 หมายถึง	วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพฯ
	วิทยาเขต 2 หมายถึง	วิทยาเขตพระนครเหนือ
	วิทยาเขต 3 หมายถึง	วิทยาเขตอุเทนถวาย
	วิทยาเขต 4 หมายถึง	วิทยาเขตนนทบุรี
	วิทยาเขต 5 หมายถึง	วิทยาเขตตาก
	วิทยาเขต 6 หมายถึง	วิทยาเขตขอนแก่น
	วิทยาเขต 7 หมายถึง	วิทยาเขตภาคพายัพ
	วิทยาเขต 8 หมายถึง	วิทยาเขตภาคใต้
	วิทยาเขต 9 หมายถึง	วิทยาเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

หลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ช่างอุตสาหกรรม สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เพื่อให้เห็นเป็นแนวทางของหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ช่างอุตสาหกรรมในปัจจุบัน จึงได้นำหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์ช่างอุตสาหกรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จัดทำให้กับกรมอาชีวศึกษาในปี พุทธศักราช 2535 มาเสนอขอเป็นแนวทางดังนี้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ 2535:1)

จุดประสงค์ของกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์

1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการและทฤษฎี ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ
2. เพื่อพัฒนาสติปัญญาและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนเจตคติทางวิทยาศาสตร์
3. เพื่อเสริมสร้างให้เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาวิทยาศาสตร์ มีความสนใจและเห็นคุณค่าของการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์
4. เพื่อให้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและวิชาชีพ ในเชิงที่มีอิทธิพลและผลกระทบซึ่งกันและกัน
5. เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า ตลอดจนการแก้ไข และป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและกับงานอาชีพ
6. เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการเรียนและการปฏิบัติงาน รวมทั้งการสร้างเสริมคุณธรรมในการทำงาน อันเป็นรากฐานที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้กำหนดรหัสวิชา ชื่อวิชา และสาขาวิชาช่างที่เรียนตามหลักสูตรนี้ ดังตารางต่อไปนี้
(สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ 2535:2)

ตารางที่ 3 รหัสวิชา ชื่อวิชา และสาขาวิชาช่างที่เรียนตามหลักสูตรวิชาวิทยาศาสตร์
ช่างอุตสาหกรรมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันส่งเสริมการสอน
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ลำดับที่	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	สาขาวิชาช่างที่เรียน
1	สสว. 1101	วิทยาศาสตร์ 1	ช่างไฟฟ้า ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างเทคนิคอุตสาหกรรม ช่างเทคนิคการหล่อ ช่างเขียนแบบเครื่องกล ช่างยนต์ ช่างต่อเรือ ช่างโยธา ช่างเคหภัณฑ์ ช่างสำรวจ ช่างเทคนิคสถาปัตยกรรม ช่างเทคโนโลยีการผลิต ช่างเทคนิคการผลิต ช่างเครื่องมือวัดและควบคุม ในอุตสาหกรรม ช่างก่อสร้าง ช่างเทคนิคโลหะ
2	สสว. 2202	วิทยาศาสตร์ 2	ช่างเทคนิคอุตสาหกรรม ช่างเทคนิคการหล่อ ช่างเขียนแบบเครื่องกล ช่างยนต์ ช่างเทคนิคโลหะ ช่างเทคนิคการผลิต ช่างเครื่องมือวัดและควบคุม ในอุตสาหกรรม ช่างเทคโนโลยีการผลิต
3	สสว. 2203	วิทยาศาสตร์ 2	ช่างต่อเรือ ช่างโยธา ช่างเคหภัณฑ์ ช่างสำรวจ ช่างเทคนิคสถาปัตยกรรม ช่างก่อสร้าง
4	สสว. 2204	วิทยาศาสตร์ 2	ช่างไฟฟ้า ช่างอิเล็กทรอนิกส์

การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ข้างอุตสาหกรรม

แนวการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ข้างอุตสาหกรรมจะเป็นแบบ "แก้ปัญหา" กล่าวคือ เริ่มด้วยปัญหาที่พบในงานช่าง แล้วแก้ปัญหาด้วยการสาธิต การทดลอง หรือกิจกรรมอื่นๆ เพื่อนำไปสู่การสรุปแนวความคิดที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาในวิชาชีพหรือชีวิตประจำวัน (โสภี วงศ์ทองเหลือและคณะ:2527:114)

ในการวิจัยการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ข้างอุตสาหกรรมครั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาถึง การเรียนการสอนด้านต่างๆเพียงบางด้าน ที่เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนได้แก่ 1)ด้านเนื้อหาวิชา 2)ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 3)ด้านสื่อการเรียนการสอน 4)ด้านการวัด และประเมินผล จึงได้ศึกษาเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนด้านต่างๆดังกล่าว ดังต่อไปนี้

ด้านเนื้อหาวิชา

เนื้อหาวิชา (Content) หมายความว่า เนื้อหาสาระหรือตัวองค์แห่งความรู้และอาว รวมไปถึงประสบการณ์ของการเรียนรู้ด้วย (ธีระชัย ปุณณโชติ 2530:18)

โสภี วงศ์ทองเหลือและคณะ (2527:114) ได้กล่าวถึงเนื้อหาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์ ข้างอุตสาหกรรม สรุปได้ว่า

1. เนื้อหาวิชาจะต้องเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิชาข้างอุตสาหกรรม และมีการ ประยุกต์ให้สัมพันธ์กับงานช่าง
2. จะต้องให้สอดคล้องและเป็นลำดับตามความต้องการของวิชาช่าง พร้อมทั้งให้มีความต่อเนื่อง ไม่ซ้ำซ้อนกับในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เนื้อหาวิชาจะต้องมีลักษณะผสมผสานคือไม่แยกวิทยาศาสตร์ออกเป็น ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา ฯลฯ
4. เนื้อหาบางตอนในแต่ละสาขาวิชาช่างอาจเรียนร่วมกัน และบางตอนก็ไม่ร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของวิชาชีพ

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

มังกร ทองสุกดี (2522:104-105) ได้กล่าวถึง กิจกรรมการเรียนการสอนสรุปได้ว่า แม้ว่าจะมีการศึกษาค้นคว้าและวิจัยกันอย่างจริงจัง แต่ก็ยังไม่มีผู้ใดที่จะพบสูตรหรือหลักเกณฑ์ที่แน่นอนหรือพอที่จะเชื่อถือได้ว่า จะต้องใช้วิธีการสอนแบบใดที่จะผสมผสานกับกิจกรรมที่เลือกไว้ โดยมีวัตถุประสงค์เป็นองค์ประกอบจึงจะทำให้ผลการเรียนการสอนได้ผลดีที่สุด นักวิจัยมักพบเพียงแต่ข้อดีและข้อเสียของวิธีการสอนและกิจกรรม รวมทั้งอุปกรณ์อื่น ๆ ที่นำไปใช้กับเด็กเพียงบางกลุ่ม บางคณะเท่านั้น ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนจะต้องทดลองนำวิธีการสอนแบบต่างๆ การเลือกหากิจกรรมตลอดจนในชื่ออุปกรณ์การสอนไปทดลองใช้ดูกับเด็กทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบว่า

1. แผนการเรียนการสอนที่กำหนดไว้นั้นใช้ได้และมีผลดีหรือไม่
2. มีข้อมูลใดที่พอจะนำไปใช้เพื่อตัดสินว่า วิธีการสอนและวัตถุประสงค์ต่างๆ เหล่านั้น ช่วยทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลที่สุด

ภพ เลหาไพบุย (2534:183-184) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิทยาศาสตร์ สรุปได้ดังนี้ กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นสิ่งเชื่อมโยงระหว่างครู นักเรียน และความรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ครูกำหนดไว้ ครูจำเป็นต้องใช้วิธีการต่างๆ ที่จะช่วยเร้าความสนใจของนักเรียนด้วย เป็นต้นว่า การใช้สื่อการเรียนการสอน การแบ่งกลุ่มนักเรียน การให้นักเรียนแข่งขันหรือร่วมมือกัน รวมทั้งการใช้เทคนิคการสอนต่างๆ นอกจากนั้นครูควรใช้เทคนิควิธีสอน สื่อและแหล่งความรู้ อย่างเหมาะสมด้วย เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนได้ผลครูควรยึดหลักดังต่อไปนี้ 1) ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมในการเรียน 2) ครูเป็นผู้ชี้แนะ ด้วยการใช้นวัตกรรมและสื่อการเรียนที่เหมาะสม 3) ครูเสริมแรงเมื่อปฏิบัติถูกต้องและงดเสริมแรงเมื่อยังไม่ประสบความสำเร็จ 4) จัดกิจกรรมการเรียนอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนได้คิด จัดกระบวนการความรู้ได้ทันและเหมาะสม

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นสิ่งเชื่อมโยงระหว่าง ครู นักเรียน และความรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ครูกำหนดไว้มีแนวทางกว้างๆว่า ต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมโดยมีครูคอยชี้แนะเป็นขั้นตอน แต่ก็ยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนว่าจะใช้วิธีใดจึงจะเหมาะสม ขึ้นอยู่กับผู้สอนที่จะทดลองว่า วิธีการใดจึงจะเหมาะสมกับเด็กที่ตนสอน สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก็ต้องอาศัยความรู้ในทฤษฎีและหลักการต่างๆ ที่ครูจะจัดขึ้นให้เหมาะสม

ด้านสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งต่างๆทั้งทางด้านกายภาพและจิตภาพ ซึ่งก่อให้เกิดสถานการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาที่เป็นความรู้ กระบวนการวิทยาศาสตร์ และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ โดยที่สิ่งต่างๆนั้นได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องจักร ของจริง สัญลักษณ์ต่างๆ รวมทั้งสถานการณ์ที่เกิดจากกิจกรรมของผู้สอนและผู้เรียน (นิคม ทาแดง 2527:78,80)

ภพ เลหาไพบูลย์ (2534:233-235) ได้กล่าวถึงสื่อการเรียนการสอนสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ในการเรียนการสอน จำเป็นต้องใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเนื้อหาและความคิดระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ให้มีการถ่ายทอดความรู้ กระบวนการแสวงหาความรู้และเจตคติทางวิทยาศาสตร์
2. การใช้สื่อการเรียนการสอน ต้องคำนึงถึงความต่อเนื่องของสื่อ ความสอดคล้องกับขั้นตอนการแสวงหาความรู้วิทยาศาสตร์ ปัญหาของหลักสูตร ความปลอดภัย ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การถ่ายโอนการเรียนรู้ การประหยัดและประสิทธิภาพของสื่อ
3. การแบ่งประเภทของสื่อการเรียนการสอนในวิชาวิทยาศาสตร์ได้แก่ การแบ่งประเภทตามลักษณะประสบการณ์ของผู้เรียน ตามลักษณะสื่อในกระแสดำความคิดของผู้เรียน และตามลักษณะโครงสร้างของสื่อ
4. การจัดระบบของสื่อการเรียนการสอนทั่วไปประกอบด้วย สิ่งที่ป้อนเข้าไปดำเนินการผลิตหรือใช้ และผลที่ได้ออกมา ซึ่งการจัดระบบแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอนคือ ขั้นวิเคราะห์ปัญหา ขั้นกำหนดเกณฑ์ของกระบวนการ ขั้นสร้างรูปแบบของระบบ ขั้นทดลองระบบ และขั้นใช้ระบบ
5. ประโยชน์ของสื่อการสอนวิทยาศาสตร์ได้แก่ ช่วยสร้างความสนใจ ตลอดจนกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนในการเรียนการสอน ช่วยให้การเรียนรู้ถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย สื่อที่ให้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมากและใช้แพร่หลายได้แก่สื่อที่ให้ประสบการณ์ตรง เช่น การศึกษานอกสถานที่ การพบผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การทำการทดลอง ฯลฯ สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น ตำราเรียน หนังสือพิมพ์ ฯลฯ วัสดุทัศนูปกรณ์ เช่น เทปบันทึกภาพ (วีดิทัศน์) แผ่นภาพ ฯลฯ เป็นต้น
6. ในการเลือกสื่อการเรียนการสอน ควรเลือกสื่อที่ให้ประสบการณ์ตรงจะดีที่สุด และให้เหมาะสมกับสถานการณ์การเรียนการสอน

นิคม ทาแดง (2527:78,80) ได้ให้แนวคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนว่า "การเลือกและการใช้สื่อการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ นอกจากจะเลือกและใช้ให้สอดคล้องกับขั้นตอนการเรียนการสอนแล้ว จะต้องให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์เฉพาะของการใช้แต่ละครั้งด้วย"

มังกร ทองสุกดี (2522:119) ได้กล่าวไว้ว่า

การเลือกสื่อการเรียนให้เหมาะสมนั้น เป็นกรรมาวิธีที่มีความยุ่งยากเพราะเหตุว่า

1. มีวัสดุ หรือเครื่องมือโสตทัศนศึกษาเป็นจำนวนมาก ที่จะต้องคัดเลือก
2. ไม่มีคำแนะนำที่ชัดเจนเพื่อคัดเลือกวัสดุเหล่านั้น
3. ครูผู้ใช้ไม่มีประสบการณ์ในการใช้ วัสดุสื่อการเรียนการสอนเหล่านั้นดีพอ

นอกจากนั้น มังกร ทองสุกดี (2522:119-120) ยังได้ให้ข้อเสนอแนะในการเลือกสื่อการเรียน ให้เกิดประโยชน์มากขึ้นสรุปได้ดังนี้

1. ต้องให้เหมาะสมกับการสอนแต่ละแบบ
2. จะต้องอาศัยทั้งกราฟิกและภาพผสมผสานกัน
3. ต้องพิจารณาว่าจะเลือกใช้ภาพนิ่งหรือใช้ภาพยนต์ซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์
4. ภาพนิ่งจะประหยัดทั้งเวลาและทุนทรัพย์
5. การใช้สื่อเพื่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ต้องอาศัยประสบการณ์ ความชำนาญ
6. การใช้สื่อประเภท อาจเกิดอุปสรรคจากเครื่องมือและครูที่ไม่มีประสบการณ์ จะทำให้บทเรียนเหล่านั้นน่าเบื่อหน่าย
7. การเลือกใช้วัสดุ จะต้องระวังว่าใครเป็นผู้ใช้ ต้องอาศัยเทคนิคอย่างไรบ้าง และประมาณค่าใช้จ่ายให้เหมาะสมกับงบประมาณที่มีอยู่

จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดสรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเนื้อหาความคิดระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน การใช้สื่อต้องต่อเนื่องและสอดคล้องกับขั้นตอนการแสวงหาความรู้วิทยาศาสตร์ การจัดระบบสื่อการเรียนการสอนทั่วไปจะมี สิ่งที่ป้อนเข้าไป ค่าเนิการผลิต หรือใช้ และผลที่ได้ออกมา ประโยชน์ของสื่อคือช่วยสร้างความสนใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ช่วยให้การเรียนรู้ถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย สื่อที่เป็นประโยชน์มากและใช้แพร่หลายคือ สื่อที่ให้ประสบการณ์ตรงเช่นการทำาททดลอง การเลือกสื่อควรเป็นสื่อที่ให้ประสบการณ์ตรง สอดคล้องกับขั้นตอนการเรียนการสอนและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์เฉพาะของการใช้แต่ละครั้ง แต่การเลือกสื่อให้เหมาะสมก็เป็นวิธีที่ยุ่งยากเพราะมีสื่อมากมายให้เลือก ไม่มีคำแนะนำชัดเจนในการเลือก ผู้ใช้ยังไม่มีประสบการณ์ในการใช้ดีพอ

ด้านการวัดและประเมินผล

พร้อมพรรณ อุดมศิลป์ (2533:2-7) ได้กล่าวเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลสรุปได้ดังนี้ การวัดเป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนที่อยู่ในกระบวนการเรียนการสอน ข้อมูลนั้นกำหนดเป็นตัวเลข ซึ่งเป็นปริมาณที่มีความหมายแทนคุณภาพหรือคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการวัดหรือเป็นการแปลงคุณลักษณะใดคุณลักษณะหนึ่งจากสิ่งที่วัดนั้น โดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพให้เป็นปริมาณมากน้อยของสิ่งที่วัด การวัดแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ การวัดในสิ่งที่เป็นรูปธรรม มีตัวตนสัมผัสได้ กับการวัดในสิ่งที่เป็นนามธรรม ไม่มีตัวตน ต้องแปลความหมายของสิ่งที่จะวัดก่อน สำหรับการวัดทางการศึกษามีหลักสำคัญดังนี้ 1) ระบุให้ชัดเจนในสิ่งที่ต้องการวัด 2) ควรเลือกวิธีการวัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการวัด 3) การวัดที่สมบูรณ์ควรใช้เทคนิคหลายๆอย่าง

การประเมินผลเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องจากการวัด โดยมีการตรวจสอบตัดสินคุณค่าที่ได้จากการวัดที่มีเหตุผล กฎเกณฑ์หรือมาตรฐานเป็นตัวกำหนดค่าคุณลักษณะที่วัดนั้นว่ามีคุณค่าอย่างไร การประเมินผลการเรียนที่ดี ควรจะต้องมีข้อมูลมากพอที่จะประเมินผลได้ตรงตามสภาพที่เป็นจริงจึงจะสามารถตัดสินคุณค่าการเรียนการสอนนั้นได้อย่างแม่นยำ เกณฑ์ที่นิยมใช้ในการแบ่งประเภทของการประเมินผลมี 2 อย่างคือ 1) แบ่งตามจุดประสงค์การประเมินได้แก่การประเมินผลเพื่อจัดตำแหน่งและวินิจฉัย (Diagnostic Evaluation) การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน (Formative Evaluation) และการประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียนการสอน (Summative Evaluation) 2) แบ่งตามระบบการวัด แบ่งเป็นการประเมินผลแบบอิงตน (Self-Referenced Evaluation) การประเมินผลแบบอิงกลุ่ม (Norm-Referenced Evaluation) การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ (Criterion-Referenced Evaluation)

ซงชัย ชิวปรีชาและคณะ (2527:238) ได้กล่าวถึงการวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ว่ามีด้านต่างๆดังนี้คือ

1. ความรู้ความจำ
2. ความเข้าใจ
3. กระบวนการสืบเสาะหาความรู้วิทยาศาสตร์
4. การนำความรู้และวิธีการวิทยาศาสตร์ไปใช้
5. ธรรมชาติและเจตคติทางวิทยาศาสตร์

ภพ เลหาไพบุลย์ (2534:358-359) ได้กล่าวเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล
ในวิชาวิทยาศาสตร์ไว้ดังต่อไปนี้

พฤติกรรมกรเรียนรูที่พึงประสงค์บางพฤติกรรมก็สามารถวัดผลได้ด้วยข้อสอบแบบเขียนตอบ
ที่ใช้กันทั่วไป แต่บางพฤติกรรมก็ต้องวัดโดยวิธีอื่น ครูผู้สอนจึงต้องวางแผนการวัดผลประจำ
ภาคเรียนไว้และแจ้งให้นักเรียนทราบตั้งแต่ต้นภาคเรียน เพื่อว่านักเรียนจะได้มีความเข้าใจ
และสามารถเตรียมตัวได้ถูกต้อง โดยทั่วไปแล้ว เป็นคะแนนระหว่างภาคเรียน 60% คะแนน
ปลายภาคเรียน 40% งานระหว่างภาคเรียนแบ่งได้เป็น การสอบย่อย การวัดพฤติกรรมด้าน
ปฏิบัติการ และการสังเกตพฤติกรรมความสนใจ การวัดพฤติกรรมด้านปฏิบัติการทำได้
3 อย่าง ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมขณะปฏิบัติการ การตรวจจากรายงานผลการปฏิบัติการ
และการสอบภาคปฏิบัติ ซึ่งครูจะต้องเตรียมแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมขณะปฏิบัติการ
แบบบันทึกคะแนนจากการตรวจรายงานผลการปฏิบัติการไว้ล่วงหน้า สำหรับการวัดพฤติกรรม
ด้านความสนใจและเจตคติทางวิทยาศาสตร์นั้นอาจทำได้ 2 วิธีคือ ใช้การสังเกตความสนใจ
ในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์โดยมีแบบบันทึกคะแนนไว้ และ
การใช้แบบสอบถามวัดเจตคติทางวิทยาศาสตร์และความสนใจต่อวิชาวิทยาศาสตร์
ส่วนการวัดพฤติกรรมด้านการมีแนวโน้มทางวิทยาศาสตร์นั้นอาจทำได้ 2 วิธี ได้แก่ การใช้
คำถามการมีแนวโน้มทางวิทยาศาสตร์โดยใช้เนื้อหาในวิชาใดวิชาหนึ่ง และการใช้คำถามที่
เป็นเรื่องของวิทยาศาสตร์โดยส่วนรวม ซึ่งคำถามจะเน้นไปในเชิงความรู้ ความคิดและอาจ
ผนวกการประเมินเจตคติเข้าไปด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากงานวิจัยที่ตรงกับหัวข้อที่วิจัยนี้ ไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรง จะมีงานวิจัยบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ช่างอุตสาหกรรมบ้างก็เป็นจำนวนน้อย จึงขอเสนองานวิจัยที่ครอบคลุมไปถึง สภาพหรือปัญหาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในสาขาอื่นๆ นอกจากวิทยาศาสตร์ช่างอุตสาหกรรม ซึ่งได้วิจัยถึงการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์บางด้านที่ใกล้เคียงกับงานวิจัยนี้ สำหรับงานวิจัยของต่างประเทศ ยังไม่มีงานวิจัยใดที่เกี่ยวข้องโดยตรง

วัลลภ จันทร์ตระกูล (2524 : 80-82) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาชีพช่างอุตสาหกรรมสาขาเครื่องกลในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของอาจารย์ในโรงเรียนอาชีวศึกษาของรัฐบาล" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบสภาพปัญหาและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานสอนในกลุ่มอาจารย์ซึ่งแบ่งเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาชีพช่างอุตสาหกรรม สาขาเครื่องกล ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 251 คน ในโรงเรียนอาชีวศึกษาของรัฐบาลทั่วประเทศ 49 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งถามเกี่ยวกับสภาพของอาจารย์ผู้สอนวิชาชีพช่างอุตสาหกรรม สาขาเครื่องกล และสภาพปัญหาตลอดจนประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานสอน ผลการวิจัยพบว่า

1. เกี่ยวกับการสอน ปัญหาที่ประสบคือ การจัดทำอุปกรณ์และขาดหนังสือตำรา
2. เกี่ยวกับการสอน สิ่งที่เป็ปัญหาาคือ ขาดแคลนอุปกรณ์การสอน ขาดงบประมาณในการจัดทำ ไม่มีเวลาจัดเตรียมอุปกรณ์การสอน เครื่องมือส่วนมากใช้งานมานานทำให้ประสิทธิภาพในการใช้งานต่ำ
3. เกี่ยวกับสภาพปัญหาต่างๆไป อาจารย์ผู้สอนวิชาช่างอุตสาหกรรม สาขาเครื่องกลได้รับความช่วยเหลือในงานสอนจากเพื่อนอาจารย์น้อย นอกจากนั้นแผนกช่างและสถานศึกษาก็ให้ความร่วมมือหรือช่วยเหลือน้อยในการจัดหาหรือจัดทำสิ่งต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

สิริพร จันทร์วรรณ (2524 : 100-109) ได้ทำการศึกษาปัญหาและความต้องการสื่อการสอนวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 8 ตัวอย่างประชากรได้แก่ ครูที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ จำนวน 22 คน และนักเรียนที่เรียนวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 764 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 6 โรงเรียน ในเขตการศึกษา 8 ผลการวิจัยพบว่า

ในด้านคู่มือครูครูส่วนใหญ่มีปัญหามากที่สุดเกี่ยวกับความรู้เพิ่มเติมในด้านเนื้อหาวิชาไม่เพียงพอ ปัญหารองลงมาคือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทดลอง รายละเอียดในด้านการเตรียมอุปกรณ์มีไม่เพียงพอ การลำดับเนื้อหาของคู่มือครูไม่ต่อเนื่องกันและครูต้องการให้เพิ่มเติมปรับปรุงสิ่งที่กล่าวมานี้มากที่สุดในด้านแบบเรียนทั้งครูและและนักเรียนมีความเห็นว่า แบบเรียนมีปัญหาปานกลาง และต้องการให้ปรับปรุงด้านเนื้อหาในแบบเรียน เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ในด้านอุปกรณ์ครูมีปัญหาที่สุดในด้านขาดความรู้ความชำนาญในเรื่องการซ่อมอุปกรณ์การสอน และบางโรงเรียนไม่มีอุปกรณ์ประเภทโสตทัศนูปกรณ์ นอกจากนี้ครูส่วนใหญ่มีความต้องการด้านปริมาณอุปกรณ์การทดลองให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และจัดให้มีการอบรมครูเกี่ยวกับการผลิต การใช้ อุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับหลักสูตร สำหรับนักเรียนมีปัญหามากที่สุดเกี่ยวกับอุปกรณ์การทดลองที่ไม่เพียงพอ และบางโรงเรียนไม่มีอุปกรณ์ให้ใช้ นักเรียนมีความต้องการมากเกี่ยวกับคำแนะนำจากครูเกี่ยวกับเทคนิคในการใช้อุปกรณ์การทดลอง และการได้รับความสะดวกในการใช้

นพารณ ชอนตะวัน (2525:ง., 46-48) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของ อาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาช่างอุตสาหกรรม" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาช่างอุตสาหกรรม ตัวอย่างประชากรเป็นอาจารย์ที่สอนวิทยาศาสตร์จำนวน 21 คน และนักศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาช่างอุตสาหกรรม ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ปีการศึกษา 2523 จำนวน 325 คน จากวิทยาลัยเทคนิคสังกัดกรมอาชีวศึกษา และสถาบัน เทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 7 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับการเรียนการสอน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ผลการวิจัยด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียน การสอน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน พบว่า

1. ด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็น โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ในรายการต่อไปนี้คือ

- 1.1 ครูบรรยาย โดยนำเนื้อหาจากตำราวิทยาศาสตร์หลายๆเล่ม
- 1.2 ครูสาธิตการทดลอง ให้นักศึกษาคูประกอบคำบรรยาย
- 1.3 ครูให้นักเรียนทดลองแล้วสรุปผลการทดลองด้วยตนเอง
- 1.4 ครูจัดสถานการณ์ให้นักเรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
- 1.5 ครูให้นักเรียนเรียนรู้และทำการทดลอง พร้อมสรุปผลด้วยตนเอง

ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับน้อยได้แก่ ครูจัดให้มีวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมา บรรยายความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์เป็นบางครั้ง

2. ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็น โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ในรายการต่อไปนี้คือ

- 2.1 มีปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ที่ใช้เก็บอุปกรณ์
- 2.2 มีปัญหาเกี่ยวกับการสร้างอุปกรณ์บางอย่างเอง
- 2.3 มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือปฏิบัติการทดลอง

ส่วนความคิดเห็นที่อยู่ในระดับมากได้แก่ การมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดซื้ออุปกรณ์

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 (2525 : 61-72) ได้ ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์จากการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและ ตอนปลายพุทธศักราช 2521-2524 เขตการศึกษา 3" สำหรับผลการวิจัยปัญหาการเรียนการสอน วิชาวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สรุปได้ดังนี้

ปัญหาด้านจุดประสงค์ คือ ครูผู้สอนยังไม่มีความเข้าใจชัดเจนในจุดประสงค์บางข้อ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่ต้องการ ทำให้การเรียนการสอนตามจุดประสงค์เกิดปัญหามาก เพราะผู้สอนไม่มีความมั่นใจว่าสอนแล้วจะบรรลุตามจุดประสงค์หรือไม่

ปัญหาด้านเนื้อหาวิชา คือ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ว่ามากเกินไป ครูมีประสบการณ์การสอนและมีความคุ้นเคยในเนื้อหาข้อ

ปัญหาด้านกระบวนการเรียนการสอน คือ จำนวนคาบที่ครูต้องทำการสอนมีจำนวนมากเกินไปทำให้ไม่มีเวลาในการเตรียมการสอนและอุปกรณ์ ทำให้ขาดความมั่นใจในการใช้อุปกรณ์ ไม่มั่นใจที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนโดยใช้อุปกรณ์ เพราะเห็นว่าการใช้อุปกรณ์จะทำให้ล่าช้า

ปัญหาด้านอุปกรณ์การสอน คือ มักไม่ได้รับงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ ทำให้ ไม่ค่อยมีอุปกรณ์ใช้ในการเรียนการสอน

ปัญหาด้านการวัดและประเมินผล คือ การวัดผลยังไม่ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื่องจากขาดความรู้และทักษะในการสร้างข้อสอบที่ดี และมีปัญหาเกี่ยวกับการสอนซ่อมเสริม เพราะนักเรียนขาดความสนใจและไม่เห็นความสำคัญ ซึ่งอาจเป็นเพราะวิธีการจัดสอนซ่อมเสริม ไม่ทำให้นักเรียนเห็นความจำเป็นหรือประโยชน์

สิรินทร สุนทรากวีวัฒน์ (2526 : ง-จ) ได้ทำการศึกษาปัญหาการประเมินผลการเรียน การสอนของครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ตัวอย่างประชากรเป็นครูวิทยาศาสตร์ ที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 177 คน โดยที่ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นพบว่า ครูวิทยาศาสตร์ประสบปัญหาจากการปฏิบัติตามระเบียบ การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 ในเรื่องการจัดทำ ข้อสอบพร้อมไว้ใช้ในกลุ่มโรงเรียน และการประเมินผลด้านความรู้ลึก และประสบปัญหาจากการ สร้างข้อสอบในเรื่องการสร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหา และพฤติกรรมในการออกข้อสอบแต่ละครั้ง และการสร้างข้อสอบวัดพฤติกรรมด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับปานกลาง และ ต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียนการสอนทุกด้านในระดับมาก คือ ต้องการ ให้มีการสร้างข้อสอบมาตรฐานให้ครูมีใช้ ต้องการให้ผู้บริหารโรงเรียนจัดหาเอกสาร ตำราและ อุปกรณ์ในการประเมินผลการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม ต้องการให้มีการระบุ จุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละบทให้ละเอียดว่า จะวัดพฤติกรรมอะไรบ้างในแต่ละเนื้อหา ต้องการให้ฝ่ายวิชาการของโรงเรียนติดตามความก้าวหน้าในการประเมินผลการเรียนการสอนวิชา วิทยาศาสตร์อยู่เสมอ และต้องการให้มีการจัดอบรมครูวิทยาศาสตร์ เรื่องการประเมินผล

ศรีบัญชา ฮอมเจริญ (2528 : ง-ฉ, 46-52) ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครู และนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพชีวภาพในชั้นมัธยมศึกษาปีที่สี่" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพชีวภาพระดับมัธยมศึกษาปีที่สี่ ในด้านจุดประสงค์ เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล ตัวอย่างประชากร เป็นอาจารย์ที่สอนวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพชีวภาพ จำนวน 50 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 456 คน จากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการเรียนการสอนในด้านจุดประสงค์ เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ มีชัณมิเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที่ ซึ่งด้านกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติโดยเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าครูและนักเรียนมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติ

อยู่ในระดับปานกลางในรายการต่อไปนี้เป็น คือ ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย ใช้สื่ออภิปรายประกอบการสาธิต นักเรียนสรุปผลการทดลองเอง แต่ในการที่ครูสรุปผลการทดลองให้นักเรียน ครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านสื่อการสอน ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าครูและนักเรียนมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติในระดับปานกลางในรายการต่อไปนี้เป็น คือ อุปกรณ์การสอนที่จำเป็น เช่น แผ่นภาพ และแผนภูมิ คู่มือแบบฝึกหัดของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ หนังสืออ่านประกอบ แต่ในรายการวัสดุทัศนที่จำเป็นได้แก่ ภาพยนตร์และเทปโทรทัศน์ ครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติในระดับมาก และในรายการเครื่องมือและอุปกรณ์สำหรับการเรียนกระดานและชอล์ก ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ด้านการวัดและประเมินผล ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับวิชานี้ในการตรวจงานที่มอบหมายปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ในการทดสอบย่อยหลังจบแต่ละเรื่องหรือหัวข้อปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง แต่การทดสอบย่อยหลังจบบทเรียนครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติในระดับมาก

สามารถ หอบประสิทธิ์กุล (2528 : ง-จ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูวิทยาศาสตร์และครูช่าง เกี่ยวกับรายวิชาวิทยาศาสตร์สำหรับช่างอุตสาหกรรมตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2527 ตัวอย่างประชากรเป็นครูวิทยาศาสตร์ 67 คน และครูช่าง 243 คน จากวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ มีชนิดเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยในส่วนของครูวิทยาศาสตร์พบว่า

1. เนื้อหาโดยเฉลี่ยมีความเหมาะสมต่อการเรียนการสอนปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อกระทบพบว่า ข้อกระทบที่มีสภาพการณ์ตามที่ได้ระบุไว้อยู่ในระดับน้อยได้แก่ เนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนดให้สอน เนื้อหาเปิดโอกาสให้ผู้สอนสอนได้ทันตามกำหนดเวลา เนื้อหาเอื้ออำนวยให้ทำการทดลองได้
2. กิจกรรมการเรียนการสอน โดยเฉลี่ยมีความเหมาะสมต่อการเรียนการสอนปานกลาง และข้อกระทบที่มีสภาพการณ์ตามที่ได้ระบุไว้อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การจัดกิจกรรมการทดลองเป็นที่ราคาญแก่ห้องข้างเคียง

3. การประเมินผล โดยเฉลี่ยมีความเหมาะสมต่อการเรียนการสอนปานกลาง และไม่พบว่ามีข้อบกพร่องที่มีสภาพการณ์ตามที่ได้ระบุไว้ อยู่ในระดับน้อย

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 (2528 : 111-112) ได้วิจัยเพื่อศึกษาการจัดสภาพการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 11 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. กระบวนการสอนที่ทำให้นักเรียนสรุปผลการทดลองได้กระทำตามลำดับดังนี้ 1) แจ้งจุดประสงค์การทดลอง 2) สอนให้นักเรียนทดลองได้ 3) ให้นักเรียนบันทึกผลการทดลอง 4) ครูถามคำถามเรียงลำดับจากง่ายไปยาก และเป็นคำถามเกี่ยวกับการทดลอง 5) ครูบันทึกประเด็นหลักของคำถาม-คำตอบบนกระดาน 6) ให้นักเรียนสรุปผลการทดลองเป็นกลุ่มลงในเศษกระดาษก่อน 7) ครูช่วยปรับภาษา สำนวน จากนั้นให้นักเรียนสรุปเป็นรายบุคคล

2. ครูวิทยาศาสตร์แก้ปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์ โดยอธิบายแทนการทดลองใช้อุปกรณ์อื่นทดแทน เมื่ออุปกรณ์ชำรุดจะซ่อมแซมด้วยเศษวัสดุเหลือใช้ และวัสดุที่จัดซื้อ แต่ก็ยังไม่ได้กระทำอย่างจริงจัง มีครูส่วนน้อยที่ได้รับการอบรมซ่อมสร้างอุปกรณ์

3. ครูวิทยาศาสตร์ประเมินผลท้ายคาบการสอนแต่ละครั้ง เพื่อต้องการตรวจสอบว่านักเรียนเรียนรู้อะไรบ้าง และการสอนของผู้สอนมีจุดบกพร่องตรงส่วนใด อุปสรรคที่ไม่ประเมินผลเพราะไม่ได้เตรียมการสอน และเวลาสอนจำกัด แต่ก็มีความเห็นว่าการประเมินผลการสอนท้ายคาบ

4. การประเมินผลตามจุดประสงค์ ครูวิทยาศาสตร์จะใช้จุดประสงค์ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยจะรวมจุดประสงค์ที่ใช้สอนใน 1 ภาคเรียน แล้วจัดแบ่งจุดประสงค์ที่จะประเมินระหว่างกลางภาคและปลายภาค ในการจัดทำข้อสอบครูเป็นผู้สร้างข้อสอบเอง โดยคัดเลือกจากข้อสอบเก่าและเอกสารต่างๆ ข้อสอบที่ใช้ส่วนใหญ่ไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์

สุพจน์ อรุณรัตน์ (2529 : ง-จ, 57-71) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์เกษตรในด้านเนื้อหาวิชา การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล กิจกรรมเสริมหลักสูตร และการนำเนื้อหาวิชาไปใช้ระหว่างนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียนวิชาอาชีพ ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 จำนวน 324 คน จากวิทยาลัยเกษตรกรรม สังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 6 และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนการเรียนวิชาอาชีพเกษตรกรรมจำนวน 254 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ มีดัชนีเสถียรภาพส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสมปานกลางในด้านเนื้อหาวิชา การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียน การสอน การวัดและประเมินผล ส่วนด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้น นักเรียนมีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสมน้อย

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า ครูและนักเรียนมีปัญหาการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับปานกลางในทุกๆด้านคือ ด้านเนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล เมื่อพิจารณา รายละเอียดในเรื่องสภาพและปัญหาการเรียนการสอนมีดังนี้

1. ด้านเนื้อหาวิชา พบว่ามีปัญหาในเรื่องเนื้อหามากเกินไป และต้องการให้ปรับปรุง
2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่าการสอนเนื้อหาวิชาใช้วิธีบรรยาย แต่สำหรับกิจกรรมการทดลองจะให้นักเรียนเรียนรู้และสรุปผลการทดลองเอง
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับหนังสือเรียนและคู่มือปฏิบัติการทดลอง สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ครูขาดความรู้ในการซ่อม สร้างอุปกรณ์การทดลอง ควรจัดอบรม
4. ด้านการวัดและประเมินผล พบว่ามี การทดสอบย่อยหลังจากจบบทเรียนแต่ละบท ข้อสอบที่ใช้ไม่ได้วิเคราะห์ มีปัญหาเกี่ยวกับครูขาดความรู้ในการสร้างข้อสอบที่ดี